

2.11.2010

VÄRDERING AV AKTIER SOM HÖR TILL FINANSIERINGSTILLGÅNGAR OCH BOKFÖRING AV VÄRDEFÖRÄNDRINGAR

1 Begäran om utlåtande

Staden A äger y stycken aktier i B Abp. Staden har fått aktierna i samband med en företagsfusionering. Aktierna har per räkenskapsperiod i enlighet med 5 kap. 2 § i bokföringslagen upptagits i balansräkningen enligt anskaffningsutgiften eller ett sannolikt lägre överlåtelsepris.

År 2005 betalade B Abp x euro i vinstutdelning till staden. Av detta belopp betalades x euro i pengar och x euro i form av aktier i C Abp (värde z euro/aktie). Både den vinstutdelning som betalats i pengar och den som betalats i form av aktier bokfördes som finansiell inkomst.

År 2001 bad staden kommunsektionen ge ett utlåtande om i vilken post aktierna skulle upptas i balansräkningen. Enligt kommunsektionens utlåtande 51/16.3.2001 ska aktier i börsbolag upptas som finansiella värdepapper. Nedskrivningar av finansiella värdepapper som hör till rörliga aktiva bokförs som finansiella kostnader och sådana rättelser av kostnadsföringen som föranleds av nedskrivningar upptas bland finansiella intäkter högst till anskaffningsutgiften.

Börsvärdet på en aktie i B Abp var i slutet av år 2008 n euro, så aktiernas bokföringsvärde har nedskrivits med x euro i bokslutet 2008. Vid utgången av år 2009 var aktiernas börsvärde d euro, så i bokslutet 2009 har värdet på aktierna rättats (skrivits upp) med x euro.

I en fullmäktigemotion 21.6.2010 begärdes att staden tillsammans med olika experter skulle utreda om det är möjligt att dela anskaffningsutgiften för aktierna i B Abp mellan B Abp och C Abp i proportion till aktiernas verkliga värde vid delningstidpunkten eller korrigera saken på något annat sätt så att förändringarna i börskursen skulle påverka årsbidraget först när det sammanlagda värdet på aktierna i B Abp och C Abp sjunker under anskaffningsutgiften för aktierna i B Abp, dvs. x euro.

Sökanden ber kommunsektionen ge ett utlåtande om detta.

2 Motiveringar till utlåtandet

2.1 Lagstiftning

Till principerna för bokslut och ingående balans hör att att varje tillgång och annan post som tas upp i balansräkningen ska värderas för sig (BokfL 3 kap. 3 § 1 mom. 6 punkten). I regeringens proposition (RP 173/1997) sägs att finansieringstillgångar värderas per nyttighet, vilket innebär att en ökning i en enskild nyttighets värde inte kan kompensera en sänkning i en annan.

Enligt bokföringslagen upptas i balansräkningen värdepapper som utgör finansieringstillgångar och andra sådana finansieringsmedel till anskaffningsutgiften eller, om deras sannolika överlåtelsepris på bokslutsdagen är lägre, till detta värde (BokfL 5 kap. 2 § 1 mom. 2 punkten, den s.k. lägsta-värde-principen).

Om en kostnadsföring av en nedskrivning som gäller finansieringstillgångar visar sig vara obefogad senast vid utgången av räkenskapsperioden, ska den upptas som en rättelse av kostnadsföringen (BokfL 5 kap. 16 §). Rättelsen görs i samma kontogrupp som kostnadsföringen.

Bokföringslagen ger möjlighet att värdera och uppta finansiella instrument i bokslutet till deras verkliga värde (BokfL 5 kap. 2 a §).

2.2 Kommunsektionens allmänna anvisningar och utlåtanden

Enligt 5 kap. 2 a § i bokföringslagen har den bokföringsskyldige rätt, men inte skyldighet, att värdera ett finansiellt instrument till dess verkliga värde och uppta en uppskrivning i fonden för verkligt värde. Möjligheten att värdera till verkligt värde gäller i praktiken endast värdepapper som värderats på börsen eller offentligt i något annat sammanhang och vars värde utan svårighet kan fastställas på marknaden och de finansiella instrumenten i övrigt uppfyller de förutsättningar som anges i handels- och industriministeriets förordning om värdering samt upptagning av finansiella instrument i bokslut och koncernbokslut (1315/2004).

Kommunsektionen har i sin allmänna anvisning om upprättande av balansräkning för kommuner och samkommuner (2006, kap. 4.3.2) begränsat tillämpningen av värdering till verkligt värde enligt 5 kap. 2 a §. Enligt anvisningen ska kommunerna och samkommunerna tillämpa sådan värdering endast av särskilt vägande skäl. Om detta värderingsätt i undantagsfall tillämpas, kan förändringen i det verkliga värdet tas upp i balansräkningen endast i fonden för verkligt värde, inte så att den påverkar resultatet.

Begreppen "sannolikt värde" och "sannolikt överlåtelsepris", som används i bestämmelsen om värdering av fordringar och finansiella värdepapper, avser enligt den allmänna anvisningen deras marknadsvärde.

Kommunsektionen har gett ett utlåtande 51/16.3.2001 om behandlingen av aktier i börsbolag som erhålls vid fusion. Enligt utlåtandet ska börsaktier upptas bland finansiella värdepapper till den oavskrivna anskaffningsutgiften för de aktier som ges i utbyte. Anskaffningsutgiften ska nedskrivnas om de nya aktiernas verkliga värde är lägre än bokföringsvärdet för de ursprungliga aktierna före fusionen.

3 Kommunsektionens ställningstagande

Enligt kommunsektionens uppfattning innehåller den fullmäktigemotiv som lämnats till sökanden en begäran om utredning av huruvida nedskrivningar av B Abp och C Abp som ägs av sökanden kan bokföras som kostnad först i det skedet då aktiernas sammanräknade verkliga värde sjunker under x euro, som i balansräkningen upptagits som anskaffningsutgift för aktierna i B Abp.

I sökandens fall är det fråga om aktier i två olika aktiebolag. I enlighet med den allmänna bokföringsprincipen att tillgångar värderas för sig, ska aktierna i de olika bolagen värderas separat i bokslutet. Aktierna i B Abp ska värderas till anskaffningsutgiften x euro och aktierna i C Abp, som förvärvats som vinstutdelning, ska värderas till vinstutdelningsbeloppet x euro. I förvärvet av de sistnämnda aktierna är det inte fråga om delning. Om aktiernas marknadsvärde vid bokslutstidpunkten har sjunkit jämfört med anskaffningsvärdet eller jämfört med ett lägre marknadsvärde som upptagits i balansräkningen, ska värdenedgången bokföras som finansiell kostnad och värdeminskning för aktierna, om inte värdenedgången är tillfällig. Värdenedgångens tillfälliga natur ska kunna visas på ett tillförlitligt sätt, om ett värde som överstiger marknadsvärdet upptas i balansräkningen (BokfN 1836/2009). Om aktiernas marknadsvärde vid bokslutstidpunkten överstiger det sänkta värde som upptagits i balansräkningen, ska kostnadsföringen rättas högst till anskaffningsutgiften. Då kostnadsföringen har gjorts bland övriga finansiella kostnader görs rättelsen av den bland övriga finansiella intäkter.

Bokföringsprincipen att tillgångar värderas för sig och principen om lägsta värde i värderingen av finansiella värdepapper innebär bland annat att en nedskrivning av en aktie i ett enskilt bolag, vilken hör till finansiella värdepapper, ska göras, även om värdet har stigit på aktierna i ett annat bolag eller en annan aktieserie i samma bolag. Värdeuppgångar kan inte beaktas, men värdenedgångar ska noteras i bokslutet, såvida inte principen om värdering av finansiella instrument till verkliga priser enligt 5 kap. 2 a § i bokföringslagen tillämpas. Om marknadsvärdet på en nedskrivna aktie stiger senast vid bokföringstidpunkten, ska den kostnadsföring som nedskrivningen föranleder rättas i den kontogrupp där kostnadsföringen gjorts. Rättelsen görs ändå högst upp till anskaffningsutgiften för aktierna.

I undantagsfall kan börsaktier värderas till sitt verkliga värde. Om det verkliga värdet överstiger anskaffningsutgiften bokförs skillnaden i fonden för verkligt värde enligt 5 kap. 2 § i bokföringslagen och enligt kommunsektionens allmänna anvisning om upprättande av balansräkning (1999). Det här förfarandet förutsätter att aktierna i övrigt uppfyller de förutsättningar som anges i handels- och industriministeriets förordning om värdering samt upptagning av finansiella instrument i bokslut och koncernbokslut (1315/2004). Också då bör principen om att tillgångar värderas för sig tillämpas när förändringar, ökning eller minskningar av det värde som överstiger anskaffningsutgiften upptas i fonden. Nedskrivningar som understiger anskaffningsutgiften ska ändå bokföras som finansiella kostnader och när värdet igen stiger ska kostnadsföringen rättas ända upp till anskaffningsutgiften bland finansiella intäkter.

4 Kommunsektionens utlåtande

Det är inte möjligt att på det sätt som föreslås i fullmäktigemotionen bokföra nedskrivningar av aktierna i de två bolag som sökanden äger först i det skede då aktiernas sammanräknade verkliga värde understiger anskaffningsutgiften för aktierna i det ena bolaget eller ett lägre sannolikt överlåtelsepris som upptagits i balansräkningen.

Finansieringstillgångarna värderas i enlighet med bokföringslagen per tillgång, vilket innebär att en ökning i en enskild tillgångs värde inte kan kompensera en sänkning i en annan.

Som anskaffningsutgift för de aktier som staden fått som vinstutdelning räknas vinstutdelningsbeloppet. Aktier bland rörliga aktiva värderas i bokslutet till anskaffningsutgiften eller ett lägre sannolikt överlåtelsepris. När det är fråga om börsnoterade aktier betraktas som värde börsvärdet på bokslutsdagen. Om börsvärdet är lägre än aktiernas anskaffningsutgift eller ett lägre marknadsvärde som upptagits i balansräkningen, och värdenedgången inte är tillfällig, ska värdenedgången bokföras som finansiell kostnad och värdeminskning för aktierna. Om en kostnadsföring av en nedskrivning som gäller finansieringstillgångar visar sig vara obefogad senast vid utgången av räkenskapsperioden, ska den upptas som en rättelse av kostnadsföringen.